

RAFİNE VE ZARİF BİR BİLİM ADAMI: PROF. DR. AHMET KILIÇBAY

Prof. Dr. Ahmet YÖRÜK*

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Lisans eğitiminde Kılıçbay Hoca'nın öğrencisi olmamıştım. Sınıf arkadaşım merhum Prof. Dr. Tevfik ERTÜZÜN, çok başarılı bir öğrencilikten sonra adeta kapışılmış ve yeni kurulan İşletme Fakültesine asistan olmak üzere iken tercihini İktisat Fakültesi'nden yana kullanmıştı. Vasat bir öğrenci olduğum için, Fakülteme asistan olmak gibi bir düşüncem yoktu. Rahmetli Tevfik'in yönlendirmesi ve yardımları önce doktora çalışmalarına başlamak, daha sonra ise aynı kürsüde asistan olmak ile sonuçlandı. 1971 yılının sonbaharında, Umumi İktisat ve Maliye Teorisi Kürsüsünde açılan 2 adet münhal asistanlık kadrosuna 5 aday müracaat ettik. Yapılan imtihanlar sonucunda başarılı olan adayların isimleri Ahmet Gökçen ve Ahmet Yörük olarak ilan edildi.

Kürsü başkanımız merhum hocamız Prof. Dr. Sabri F.Ülgener idi. Kürsü kadrosu ise; Prof. Dr. Ahmet KILIÇBAY, Prof. Dr. Gülten KAZGAN, Prof. Dr. Nuri KARACAN, Doç. Dr. Nurhayat ŞİRELİ, Doç. Dr. Erol MANİSALI, Asistan Dr. Doğan KARGÜL, Asistan Tevfik ERTÜZÜN'den oluşuyordu ve kürsümüz Fakültemizin üç iktisat kürsüsünden biri idi. Ülgener Hoca'nın o dönem asistan alma işini Kılıçbay Hoca'ya havale ettiği anlaşılıyordu. Bu münasebetle Tevfik Ertüzün'ün beni ve Ahmet Gökçen'i Kılıçbay Hoca'ya takdim etmesi ile uzun yıllar sürecek birlikteliğimiz başladı.

O yıllarda taşra üniversitelerinde asistan olup da, İstanbul Üniversitesinde doktora yapmakta olan emsal arkadaşlarımız, İktisat Fakültesi asistanlarına gıpta ile bakarlar ve ne kadar şanslı olduğumuzu söylerlerdi. Niçin şanslı olduğumuzu ancak uzun yıllar sonra idrak edebildim. Evet, arkadaşlarımız haklı idi. Şanslıydık. Çünkü bir kısmını az evvel saydığım Hoca kadrosu ve diğer kürsülerdeki benzer vasıftaki Hocalarımız İstanbul Üniversitesi'nin altın çağının öğretim üyeleri idi. Mükemmel yetişmiş, hem ilim, hem de irfan sahibi Hocalarımızın kanatları altında olmak kolay ulaşılabilir bir bahtiyarlık değildi.

* Kadir Has Üniversitesi.

Kılıçbay Hoca; her işgünü, Ataköy'deki devlethanesinden Fakülte'deki odasına, yaz kış demeden, sabah sekizden önce gelir çalışmaya başlardı. Görüşülmesi gereken önemli bir konu yoksa sabah saatlerinde Hocamızı rahatsız etmemeye özen gösterirdik. Hoca bizlerle görüşmek isterse, haber gönderir veya kendisi odamıza teşrif ederdi. Öğleye doğru, günlük çalışmasının en verimli dönemini tamamladığında bizlerle sohbet etmekten çok hoşlanırdı. Her zaman zarif ve nâzik olan Hoca'mız ile eğitime, üniversiteye, ülkeye dair meseleleri konuşmanın ve tartışmanın tadına doyum olmazdı. En basit günlük olayları konuşurken bile konuları ele alış ve işleyiş tarzı olağanüstü olan Hoca'mızla her sohbet, âdeta bir doktora dersi hüviyetine dönüşürdü.

Kılıçbay Hoca Gerçek Bir Entelektüeldir

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın yakın arkadaşı olan babasından ve ailesinden tevarüs ettiği niteliklerin yanı sıra, dönemin en kaliteli eğitim kurumlarının başında yer alan Ankara Gazi Lisesinde, Cumhuriyete kanat veren fedakâr ve ehil hocalardan aldığı feyizle yetişen Kılıçbay Hoca, bu sağlam zemin üzerine Ankara, Londra ve İstanbul'da sürdürdüğü üniversite tahsili ile mükemmel bir eğitim almış oluyordu. Hoca'nın en önemli özelliklerinin başında bilimsel tecüssüsü zikredebilir. Ele aldığı konunun sathında kalmayıp derinine nüfûz edebilme gücü, bir ölçüde fitrî bir kabiliyet olmakla beraber aldığı mükemmel eğitiminde tabii bir sonucudur. Televizyon kanallarının TRT ile sınırlı ve Internet'in hiç olmadığı yıllarda Dünya' da olup bitenleri en iyi takip edenler listesinde Kılıçbay Hoca çok önlerdeydi. Mükemmel İngilizcesi ile Avrupa ve Amerika menşeli yayınları takip eder, o yıllarda çok fonksiyonel olan Meşrutiyet Caddesindeki Amerikan Kültür Merkezi kütüphanesinden yararlanırdı. Geceleri de BBC ve VOA'nın kısa dalga radyo yayınlarını dinleyerek uluslararası nitelikteki olayları ve değişimleri izlemiş olurdu. Bütün bunlarla da yetinmeyen Hocamız, yıl boyu yapabildiği tasarrufları ile her yaz birkaç aylığına Amerika Birleşik Devletlerine, özellikle çok sevdiği Boston'a giderdi. Amerika ziyaretlerinde İktisat bilimindeki yenilikleri tâkip eder, uzun yıllardan beri tanıştığı İktisat Hocaları ile fikir ve bilgi alışverişinde bulunur, son parasını da son çıkan kitaplara yatırarak **"tuh teber şahımerdân"** vaziyette yurda döner ve müteakip yıl için tasarruf etmeye başlardı!...

Zannedilmesin ki Hoca'nın tek ilgi alanı İktisat, özellikle kantitatif iktisat disiplini'dir. Hocanın yelpazesi çok geniştir. Bilim ve teknoloji, insan ve toplum davranışları, farklı kültürler, gelenekler, sanat, müzik ve edebiyat Hoca'nın ilgi

alanı içindedir. Mesela Hoca gerçek bir tıp uzmanıdır. Tıptaki yenilikleri Kılıçbay Hoca kadar iyi takip eden doktor sayısı sınırlıdır. Anti-aging, geriatri ve sağlıklı beslenme konularına Tıp Fakültelerinin ilgili kürsü hocaları ile tartışabilecek düzeyde vâkıf olan Hocamız, tıptaki yenilikleri pek çok doktordan daha önce öğrenebilme ve uygulama özelliğine sahiptir.

Hoca'nın bu çok yönlülüğü; seminer, panel, konferans ve benzeri toplantılarda ilgi odağı olması sonucunu doğururdu. Yüksek entelektüel kapasitesi ile diğer konuşmacılardan farklı olduğunu derhal hissettiren Kılıçbay Hoca, zihinlerde iz ve lezzetler bırakır, toplantı sonrası sohbetlerin cazibe merkezini oluşturur, adeta tiryakilik yaratırdı. Üstelik her yaş ve seviyedeki insanlarla çok çabuk iletişim kurabilirdi.

Bütün bu özelliklerine rağmen Kılıçbay Hoca münzevi bir entelektüel idi. İnsanlarla iletişim kurabilmedeki üstün vasıflarına rağmen insanlardan uzak durmayı tercih ederdi. Sistemli ve istikrarlı çalışma temposu içerisinde, âşına olmadığı yüzlerle temasını en düşük düzeyde tutar, onlarla mesafesini korumağa büyük özen gösterirdi. Böyle bir tarzı benimsemesinde, insan davranışlarını gözlem ve analizde bir psikolog kadar yetkin olmasının da etkisi vardı. Hoca; Türk insanının ve kurumlarının davranış biçimlerini çok iyi algılayıp, sahip olduğu matematik kafası ve modelleme tekniği ile, düşük yanılma payı olan isabetli tahminler yaparak bizleri hayret ve hayranlık içerisinde bırakırdı.

İnsan ilişkilerinde zaman zaman yaşadığımız sıkıntılar, ülfet ile uzlet arasında gidip gelen hayat mücadelesinde, Kılıçbay Hoca'nın uzlet ağırlıklı tercihinin çok yerinde bir seçim olduğunu göstermiyor mu?

Hocamızın bir başka meziyeti de, fevkalâde duyarlı bir insan olmasına rağmen rasyonel düşünce ve davranışların bütün hayatına hakim olmasıdır. Üstün sezgi kabiliyeti ile olabilecekleri hisseden Hocamız, makûl çözümler üretme uzmanıdır. Seminer ve panellerin gerginleşen safhalarında, bizler ve hatta pek çok kıdemli Hoca tedirgin olurken, soğukkanlılığını asla kaybetmeyen Hocamız, büyük bir zarâfet ve nezâketle havayı yumuşatır, "rafine bir bilim adamı"nın telkin ettiği güveni, zengin müktesebatı, anektodları ve tecrübesi ile toplantının sulh ve sükûn içerisinde tamamlanmasını sağlardı.

En ziyade haklı olduğu meselelerde dahi muhatabını rencide etmemeye özen gösteren Hocamız, bizlerin hata, kusur ve acemiliklerimizi asla yüzümüze vurmaz ve tegafülâne davranırdı.

Kılıçbay Hoca pek çok üniversitenin gelişmesi ve kurumsallaşmasına ciddi katkılarda bulunmuştur. Anadolu Üniversitesinin çekirdeğini oluşturan Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Uludağ Üniversitesinin çekirdeğini oluşturan Bursa İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi, Müttevelisi olduğu Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesinin İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi bu meyanda zikredilebilecek kurumlar arasındadır.

Kılıçbay Hoca; Türkiye'deki geleneksel İktisat eğitiminden, ölçülebilir değişkenlerin ithaliyle kantitatif modellerin kurulması ve matematiksel iktisadın yaygınlaşmasına geçişe de öncülük etmiştir. Bu konuda yayınladığı kitaplar pek çok genç bilim adamı için ufuk açıcı ve yol gösterici olmuştur. Bugün, bazı üniversitelerin Ekonometri Bölümlerinde görev yapan öğretim üyelerinin önemli bir kısmı, Kılıçbay Hoca'nın rahle-i tadrîsinden geçmiştir.

Türkiye'de iktisat bilimine, ekonometri ve planlama disiplinlerine çok ciddi katkılarda bulunan Kılıçbay Hoca'ya minnet ve şükran duygularımı sunuyorum, kendisine sürekli çalışma ortamı yaratan değerli eşi Necla Hoca Hanımefendi ile birlikte sağlıklı ve uzun ömürler diliyorum.